

Агенција за вработување на
Република Македонија

**АНАЛИЗА НА ПОТРЕБИТЕ ОД ВЕШТИНИ НА
ПАЗАРОТ НА ТРУДОТ ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА
ЗА 2016/2017 ГОДИНА**

Резултати од спроведеното истражување

Март, 2017 година

Во Оперативниот план на Агенцијата за вработување на Република Македонија за активни програми и мерки за вработување и услуги на пазарот на трудот е предвидена мерка “Анкета за потреба од вештини на пазарот на трудот”.

Оттука произлегува целта на ова истражување која се однесува на идентификување на потребата од вештини на пазарот на трудот, преку што ќе се обезбедат одредени краткорочни показатели за очекувањата на работодавачите во однос на новите вработувања и потребите од вештини со кои треба да располагаат лицата кои бараат работа, како истите би можеле да бидат конкурентни на пазарот на трудот.

Податоците добиени од работодавачите од приватниот сектор кои имаат 7 и повеќе вработени се насочени кон добивање на информации за:

- ❖ потребите од нови вработувања во наредните 6 до 12 месеци;
- ❖ потребите од занимања на планираните нови вработувања и
- ❖ потребите од вештини со кои треба да располагаат кандидатите за планираните нови вработувања.

Резултатите добиени од анкетното истражување претставуваат основа за креирање на активни програми и мерки за вработување, кои имаат за цел да ги подигнат вештините на невработените лица заради зголемување на нивната конкурентност на пазарот на трудот и да придонесат во создавање на услови за подобро функционирање на истиот, преку поврзување на понудата и побарувачката од соодветно квалификувана работна сила. Истовремено, добиените резултати ќе послужат на образовниот систем при конципирање на уписните политики и при креирање на нови образовни програми за занимања усогласени со потребите на пазарот на трудот.

За целите на ова истражување се спроведе телефонска анкета од страна на специјализирана истражувачка куќа на стратификуван примерок на работодавачи на целата територија на Република Македонија.

Примерокот за истражување опфаќа 3.611 работодавачи/компаниии од приватниот сектор во Република Македонија и ги вклучува сите големи работодавачи (со број на вработени од 250 и повеќе), сите средни работодавачи (со број на вработени од 50 до 249), како и мали работодавачи (со број на вработени од 7 до 49) селектирани по случаен избор, до исполнување на планираниот опфат.

На национално ниво опфатот со анкетното истражување е 83,4% или 3011 анкетирани работодавачи.

Според дејноста со анкетата опфатени се работодавачи од 17 сектори: земјоделство, шумарство и рибарство (65 или 2,2%), рударство и вадење на камен (12 или 0,4%), преработувачка индустрија (770 или 25,6%), снабдување со електрична енергија, гас и вода (12 или 0,4%), градежништво (273 или 9,1%), трговија на големо и трговија на мало (899 или 29,9%), транспорт и складирање (299 или 9,9%), објекти за сместување и сервисни дејности за храна (174 или 5,8%), информации и комуникации (41 или 1,4%), финансиска дејност и дејност на осигурување (140 или 4,6%), дејности во врска со недвижен имот (19 или 0,6%), стручни, научни и технички дејности (111 или 3,7%), административни и помошни услужни дејности (35 или 1,2%), образование (45 или 1,5%), дејности на здравствена и социјална заштита (80 или 2,7%), уметност, забава и рекреација (11 или 0,4%), други услужни дејности (25 или 0,8%).

Според региони, најголем број на работодавачи /компани се од Скопскиот регион - 1.278 (42,4%), во Источниот регион има 349 (11,6%) работодавачи, Југоисточниот регион има 305 (10,1%) работодавачи, Пелагонискиот регион има 275 (9,1%) работодавачи, Североисточниот регион има 216 (7,2%) работодавачи, Вардарскиот регион има 205 (6,8%) работодавачи, Полошкиот регион има 194 (6,4%) работодавачи и Југозападниот регион има 189 (6,3%) работодавачи.

Со анкетното истражување беа опфатени 36,8% од вкупно регистрираните работодавачи од приватен сектор во Република Македонија со седум и повеќе вработени.

Вкупниот број на вработени кај 3011 анкетирани работодавачи кои се опфатени со ова истражување е 118.888 лица или 44,1% од вкупниот број на вработени кај работодавачи со 7 и повеќе вработени на цела територија на Република Македонија.

Анализирано според дејности, опфатот е различен. Со над 40% од вкупниот број на работодавачи опфатени се оние од преработувачката индустрија, финансиските дејности и дејноста на осигурување, како и дејноста образование, а најмала опфатеност со анкетата има во дејноста на рударството и вадењето на камен (19,4%) и дејноста уметност, забава и рекреација (15,7%).

Според бројот на вработени, најголем опфат има во дејностите на образование (76,5%), дејности во врска со недвижен имот (61,2%), дејноста земјоделство, шумарство и водостопанство (57%), дејноста градежништво (54,1%).

Дејност	Вкупно работодавачи со 7 и повеќе вработени	Број на работодавачи опфатени со анкетата	Вкупен број на вработени кај работодавачите со 7 и повеќе вработени	Број на вработени опфатени со анкетата	% на работодавачи опфатени со анкетата	% на вработени опфатени со анкетата
ЗЕМЈОДЕЛСТВО, ШУМАРСТВО И РИБАРСТВО	167	65	6175	3518	38.9	57.0
РУДАРСТВО И ВАДЕЊЕ НА КАМЕН	62	12	3484	250	19.4	7.2
ПРЕРАБОТУВАЧКА ИНДУСТРИЈА	1829	770	100618	44694	42.1	44.4
СНАБДУВАЊЕ СО ЕЛЕКТРИЧНА ЕНЕРГИЈА, ГАС И ВОДА	34	12	2928	705	35.3	24.1
ГРАДЕЖНИШТВО	686	273	20488	11093	39.8	54.1
ТРГОВИЈА НА ГОЛЕМО И ТРГОВИЈА НА МАЛО	2371	899	56846	25586	37.9	45.0
ТРАНСПОРТ И СКЛАДИРАЊЕ	890	299	17172	8862	33.6	51.6
ОБЈЕКТИ ЗА СМЕСТУВАЊЕ И СЕРВИСНИ ДЕЈНОСТИ СО ХРАНА	646	174	11812	3827	26.9	32.4
ИНФОРМАЦИИ И КОМУНИКАЦИИ	190	41	6053	1129	21.6	18.7
ФИНАНСИСКИ ДЕЈНОСТ И ДЕЈНОСТИ НА ОСИГУРУВАЊЕ	336	140	15702	8169	41.7	52.0
ДЕЈНОСТИ ВО ВРСКА СО НЕДВИЖЕН ИМОТ	50	19	1680	1028	38.0	61.2
СТРУЧНИ, НАУЧНИ И ТЕХНИЧКИ ДЕЈНОСТИ	325	111	6617	3082	34.2	46.6
АДМИНИСТРАТИВНИ И ПОМОШНИ УСЛУЖНИ ДЕЈНОСТИ	110	35	5395	1888	31.8	35.0
ОБРАЗОВАНИЕ	109	45	1918	1468	41.3	76.5
ДЕЈНОСТИ НА ЗДРАВСТВЕНА И СОЦИЈАЛНА ЗАШТИТА	243	80	5309	1357	32.9	25.6
УМЕТНОСТ, ЗАБАВА И РЕКРЕАЦИЈА	70	11	6226	1709	15.7	27.4
ДРУГИ УСЛУЖНИ ДЕЈНОСТИ	63	25	1350	523	39.7	38.7
ВКУПНО	8181	3011	269773	118888	36.8	44.1

Од вкупно 3.011 анкетирани работодавачи, најбројни се оние кои имаат од 7 до 49 вработени (2.492 или 83%), потоа следуваат средните работодавачи со вкупно вработени меѓу 50 и 249 (431 или 14%) и најмалку анкетирани се големите работодавачи кои имаат повеќе од 250 вработени (88 или 3%).

Во однос на економската активност, во наредниот период од 6 до 12 месеци, најголемиот дел од анкетираните работодавачи (48,6%) очекуваат константна побарувачка на нивните производи/услуги. Зголемување на економската активност, односно зголемување на побарувачката на производите/услугите во наредниот период од 12 месеци, очекуваат 44,0% од анкетираните работодавачи. Релативно мал дел од работодавачите (7,4%), предвидуваат намалување на нивната економска активност, односно намалување на побарувачката на нивните производи/услуги.

Од вкупно 3.011 работодавачи кои беа анкетирани, околу 1.167 (38,60%) работодавачи планираат нови вработувања во наредниот период од 6-12 месеци, каде се очекуваат околу 8.207 вработувања.

Според големината на работодавачот, најмногу вработувања се очекуваат кај малите работодавачи и тоа во 884 компании се очекува 3.270 вработувања или 39,8% од вкупниот број на очекувани вработувања во наредните 12 месеци. Кај средните по големина работодавачи се очекуваат 2.787 вработувања (33,9%) кои треба да се реализираат кај 225 компании, а кај 58 големи работодавачи се очекуваат да се реализираат 2.150 вработувања (26,2%).

Според **дејности**, најмногу вработувања се очекуваат во преработувачката индустрија (2.781 или 33,9%), потоа следува трговијата на големо и мало со колку 1.553 вработувања (18,9%), во градежништвото се очекуваат 799 вработувања (9,7%), во дејноста транспорт и складирање се очекуваат 602 вработувања (7,3%), во финансиската дејност се очекуваат 554 вработувања (6,7%) и др.

Набљудувано по региони, во наредните 12 месеци во Скопскиот регион се предвидува да се реализираат 38,3% (3.144) од вкупниот број на очекувани вработувања, во Источниот регион 17,9% (1469), во Југоисточниот регион 11,6% (949), во Пелагонискиот регион 9,1% (745), во Југозападниот регион 7,4% (605), во Вардарски регион 7,2% (590), во Североисточниот регион 5,1% (417) и во Полошкиот регион 3,5% (288) од очекуваните вработувања.

Според степенот на потребно знаење (образование), во наредните 12 месеци од очекуваните нови вработувања 12,6% (1034) ќе бидат за лица со завршено високо образование, 6,6% (542) за лица со завршено средно и вишо образование, 51,9% (4263) ќе бидат за лица со завршено средно образование и 28,9% (2368) од новите вработувања се за лица со завршено основно образование.

Имајќи го во предвид степенот на потребно знаење (образование), според искажаните потреби од анкетираниите работодавачи, приоритет при новите вработувања во наредните 12 месеци ќе имаат лицата со следните занимања¹

¹ Според НКЗ-Национална класификација на занимањата

Со завршено високо образование (програми до и постдипломско универзитетско образование): програмер, машински инженер, градежен инженер, економист, доктори по општа медицина, информатички инженер, инженер за организација на работа, економист за банкарство, архитект, инженер за комјутерски науки, сметководител, инженер за техничка сигурност, инженер-металург за обработка на метал, правник, електроинженер-контролор, менаџер за производство и продажба, инженер-агроном, фармацевт-технолог, маркетинг агент, информатичар, графички дизајнер, администратор на бази на податоци и др.

Со средно или вишо образование (програми за средно и вишо образование освен универзитетско): комерцијалист, техничар за помош на корисници, фармацевтски техничар, електротехничар, инструментален оптичар, референт за продажба, оператор на медицинско-скенерска опрема, оператор за машинско одржување, главен готвач, медицинска сестра, компјутерски техничар, техничар – технолог, електротехничар за инсталација и опрема, машински техничар, администратор, книговодител, сообраќаен техничар, текстилен техничар и др.

Со средно образование (програми за средно образование): шивач, продавач, шивач на текстил, оператор на полуавтоматска машина, градежен работник, возач на камион, келнер, касиер, обезбедувач (заштита на лица и имот), бравар, кројач, заварувач, готвач, шанкер, возач на автобус, возач на такси, пекар, возач на товарно возило, ракувач со градежни машини, сидар, столар, возач на лесни доставни возила, водител на машина, електричар за одржување, монтер на градежни елементи, бармен, помошен готвач, автомеханичар, месар, магационер, армирач, фасадер, и др.

Со завршено основно образование (завршено основно образование): општ работник, хигиеничар на производствени - работни простории, магационерски работник, пеглач на алишта, доставувач, обиколувач, дистрибутер (малопродажба), земјоделски работник, чевларски работник, градинарски работник, лозарски работник, курир, работник за едноставни работи во производство на текстил, собарки, работник на едноставни работи на производствена линија, овоштарски работник, полјоделски работник, рачен пакувач, тесарски работник и други.

Некои работодавачите се изјасниле дека се соочиле со одредени потешкотии при пополнување на работните места, односно неможат да се обезбедат работници од

соодветно занимање, заради немање доволно работно искуство, немање на знаења и вештини за извршување на работните задачи кои ги побарува работното место. Иновациите, односно техничко - технолошкиот напредок побарува работна сила со способности, знаења и вештини за извршување на конкретни работни задачи во согласност со новите трендови.

Во врска со барањата за посебни знаења и вештини кои треба да ги поседуваат потенцијалните кандидати за вработување со повисок степен на образование, истражувањето покажа дека работодавачите најмногу ја нагласуваат потребата од познавањето на странски јазици (англиски, германски, италијански), познавање на основни компјутерски апликации (MS Office, Auto Cad), како и стекнати напредни знаења и вештини од областа на информациската технологија (сервер администратор, CISCO, Java programmer, Oracle). Притоа работодавачите ја нагласуваат потребата од задолжително поседување на сертификати за стекнатите знаења.

Меѓу другите вештини се нагласува и потребата од комуникациски вештини, амбициозност, одговорност, доверливост, прецизност, тимска работа, вештина за внес и читање на податоци, флексибилност, вештини за продажба и маркетинг, вештини за менаџирање.

Анкетното истражување за Анализа на потребите од вештини на пазарот на трудот, обезбедува корисни краткорочни показатели за очекувањата на работодавачите во однос на новите вработувања и потребите од вештини со кои треба да располагаат лицата, како истите би можеле да бидат конкурентни на пазарот на трудот.

Активностите на Агенцијата за вработување на Република Македонија, како значаен учесник на пазарот на трудот, се насочени кон поуспешно поврзување на понудата и побарувачката на работната сила, како и активности за зголемување на капацитетите за вработување на невработените лица, со цел нивна успешна интеграција на променливиот пазар на труд.

Воедно, потребно е континуирано да се работи на усогласување на образовниот систем и образовните курикулуми според барањата на пазарот на трудот. Исто така, значајно е да се стави поголем акцент за информирање на јавноста, пред се на децата од завршните години на школување и нивните родители, во врска со занимањата и професиите кои се перспективни и побарувани на пазарот на трудот.